

Universiteit van Amsterdam

Innovation Exchange Amsterdam (IXA)

Tekst brochure

Van onderzoeker naar ondernemer:
hoe start je als UvA onderzoeker een spin-off?

Waar moet je aan denken? Welke afspraken zijn nodig? Hoe je dat aanpakt en wie jou daarbij kunnen helpen lees je in deze brochure. Voorbeelden uit de praktijk en veel gestelde vragen vind je op het inlegvel.

Wat is een UvA spin-off?

Een UvA-spin-off is een kennisintensieve onderneming die door een UvA-medewerker is opgezet. Die nieuwe onderneming gebruikt UvA-kennis of onderzoeksresultaten voor de ontwikkeling van nieuwe producten of diensten. Denk hierbij aan een nieuwe techniek, chemische stof, nieuwe meetmethode of onderwijsmethodiek. Ook dienstverlenende activiteiten vanuit UvA- (onderzoeks)faciliteiten of wetenschappelijke advisering kun je in een spin-off onderbrengen. De mogelijkheden zijn vrijwel oneindig.

IXA-UvA is onderdeel van het gezamenlijke kennistransfer office van de HvA, UvA, VU en Amsterdam UMC. Bij het IXA-team van de UvA werken business developers, subsidieadviseurs en juristen; vaak zelf ook academici, oud-onderzoekers of ondernemers. Met deze deskundigen kun je sparren over je ideeën en bepalen wat de beste manier is om kennis te vermarkten (exploiteren).

Hoe pak ik het aan en hoe helpt IXA mij daarbij?

UvA kennis en onderzoeksresultaten kunnen naast relevant voor onderwijs ook van economische waarde zijn voor de maatschappij. Maar de afstand tussen de maatschappij en de academische wereld is vaak groot. IXA beschikt over de expertise om die afstand succesvol te overbruggen. Met IXA kun je ook je vragen en twijfels bespreken. Wil je zelf ondernemen of laat je dat liever aan een ander over? En hoe verhoudt het ondernemen zich tot je wetenschappelijke carrière?

De eerste stap bij ondernemen met kennis is vaak het beschrijven van die kennis, uitvinding, innovatie - het idee - en bepalen of dat idee geschikt is voor verdere exploitatie. Dit leg je vast in een zogenaamd *Invention Disclosure Formulier* (IDF). De business developers van IXA helpen je hierbij.

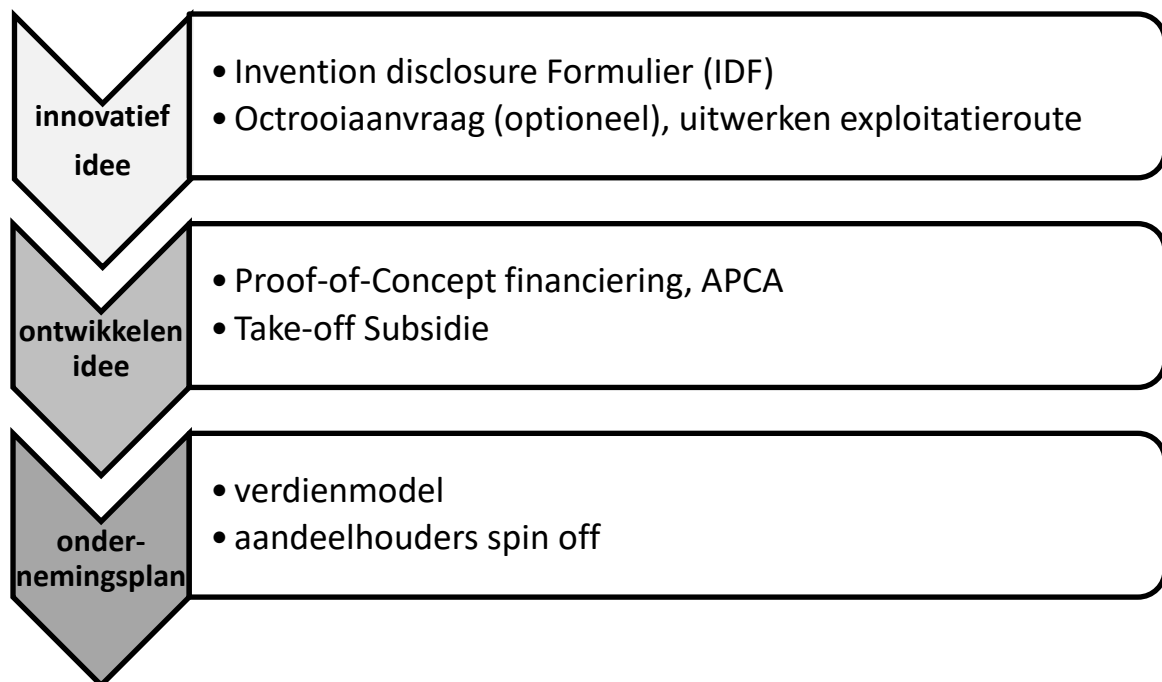
Deze kennis moet soms beschermd worden. In sommige gevallen is kennis automatisch beschermd, bijvoorbeeld via het auteursrecht op software. In andere gevallen is het nodig om kennis actief te beschermen. Bijvoorbeeld door een octrooi aan te vragen. IXA begeleidt het proces van octrooieren; de kosten voor de aanvraag worden betaald uit het *UvA Octrooifonds*. Het octrooi komt op naam van de UvA te staan, omdat je de kennis als medewerker van de UvA hebt ontwikkeld. Dit is vastgelegd in de CAO-NU. De onderzoeker wordt als uitvinder in het octrooi vermeld.

Vervolgens ontwikkel je samen met de IXA business developer een exploitatietraject voor het nieuwe idee, toegesneden op jouw situatie. Als de beste exploitatieroute een UvA spin-off lijkt, dan bespreek je vervolgens met IXA de inhoudelijke, organisatorische, financiële en juridische aspecten. Die aspecten neem je op het ondernemingsplan. Hierbij kijken jullie ook naar wat jouw rol binnen de onderneming kan zijn en welke rol de universiteit in de spin-off zou moeten hebben.

Wanneer een spin-off bedrijf niet de beste optie is om je kennis naar de markt te brengen, dan bespreek je met IXA andere mogelijkheden voor kennisexploitatie. Denk hierbij aan samenwerken met óf kennis (octrooi) te licentiëren aan externe partijen.

Ontwikkelen van het idee: haalbaarheidsonderzoek

De technische haalbaarheid en commerciële levensvatbaarheid van een innovatief idee onderzoeken en markt-klaar maken kost vaak geld. Financiering hiervan kun je als onderzoeker met behulp van IXA aanvragen bij het *UvA Valorisatiefonds*, *Academic Proof of Concept Fund Amsterdam* of bij het *NWO Take-off programma*. Daarnaast verstrekt ook het *Innovatiefonds Noord-Holland Proof-of-Concept* leningen aan startende bedrijven. Meer informatie over deze fondsen vind je op de website van IXA.

Figuur: stappen en acties

Ondernemingsplan en verdeling aandelen

Een sterke onderneming begint met een goed bedrijfsplan. Dit beschrijft welk probleem door het nieuwe product of dienst wordt opgelost - in welke behoeften wordt voorzien, of er een markt voor is en hoe de positie ten opzichte van de concurrenten is. Het plan bevat marktanalyses, een marketingplan en een verdienmodel.

In deze fase wordt ook gekeken naar aandeelhouderschap: wie zijn de aandeelhouders, hoe worden de aandelen verdeeld en hoeveel aandelen verkrijgt je als onderzoeker conform de *UvA Regeling Kennisexploitatie*?

Als UvA onderzoeker met een voltijds dienstverband kun je maximaal 4,9% van de aandelen verwerven. Een groter aandelenbelang verkrijgen is mogelijk als je deels bij de UvA uit dienst gaat om in de spin-off te werken of als je eigen geld in de spin-off investeert. Om (de schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen zijn uiteraard heldere afspraken met je decaan en IXA noodzakelijk. In de *Regeling Nevenwerkzaamheden*, te vinden op UvA website, staat waaraan je zoal moet denken. Zo zul je het aandeelhouderschap moeten vermelden op je persoonlijke UvA webpagina.

Maar het is ook mogelijk om af te zien van aandelen. In dat geval deel je in de opbrengst van de exploitatie van de door jou gegenereerde kennis.

Verdeling netto-opbrengst van de kennisexploitatie:

- 1/3 deel is voor de onderzoeker persoonlijk. Is de kennis door meerdere onderzoekers gegenereerd? Dan wordt het onderzoekersdeel verdeeld over alle betrokkenen, met een maximum van € 2,5 miljoen. In beide gevallen geldt een maximum van € 1 miljoen per onderzoeker.
- 1/3 deel is voor de faculteit waar de kennis is gegenereerd. De faculteit bepaalt zelf waaraan ze haar deel besteedt.
- 1/3 deel gaat naar de universiteit die het via IXA besteedt aan kennisvalorisatie, het stimuleren van innovatieve ideeën uit onderzoek en de bescherming daarvan (UvA Octrooifonds).

De UvA verwerft aandelen in de spin-off via UvA Ventures Holding. Het aandelenpercentage is afhankelijk van de waarde van de ingebrachte UvA onderzoekskennis. Komt de spin-off bijvoorbeeld voort uit langdurig, kostbaar onderzoek, waarbij dure faciliteiten (bijv. laboratoria, instrumenten) gebruikt zijn, dan zal het aandeel voor de UvA relatief groot zijn. UvA Ventures Holding kan in dat geval maximaal 49% van de aandelen verkrijgen.

Investerders kunnen in ruil voor hun investeringen ook aandelen verkrijgen. De spin-off kan de resterende aandelen onderbrengen in een optiepool voor toekomstige medewerkers.

Meer informatie over de regels voor aandeelhouderschap vind je in *Regeling Kennisexploitatie UvA 2018*.

Met welke partijen heb ik te maken?

Binnen de UvA zijn verschillende partijen die je ondersteunen bij de ontwikkeling van de spin-off én bij de ontwikkeling van je ondernemersvaardigheden.

IXA ondersteunt, adviseert en faciliteert je bij de opstart, het ontwikkelen van je ondernemingsplan, vroege financiering en het zo nodig beschermen van kennis (intellectueel eigendom). Ook organiseert IXA regelmatig workshops die je in dit proces kunnen helpen. Daarnaast stelt IXA op basis van de *Regeling Kennisexploitatie* vast hoeveel aandelen de betrokken onderzoekers en de UvA (vanuit UvA Ventures Holding) verkrijgen in de spin-off.

UvA Ventures Holding BV is een 100% dochter van de UvA en opgericht om een strikte scheiding aan te brengen tussen de met publiek en privaat geld gefinancierde activiteiten die hun oorsprong hebben aan de universiteit. Bij oprichting van een UvA spin-off kan UvA Ventures de spin-off begeleiden bij het ontwerpen van de organisatorische, financiële en juridische structuur. Denk hierbij aan aandeelhoudersovereenkomsten, statuten en soms ook het financiële beheer. De mate van ondersteuning is afhankelijk van het aandelenbelang dat UvA Ventures in de spin-off heeft en kan door de tijd heen verschillen. Of UvA Ventures Holding investeert in de spin-off hangt onder meer af van de financieringsbehoefte. Om dat te bepalen wordt op basis van *due diligence* o.a. gekeken naar:

- Ondernemings- en financieel plan
- Team samenstelling
- Marktpotentieel
- Maatschappelijk belang

ACE, Amsterdam Center for Entrepreneurship is een BV waarin HvA, UvA, VU en Amsterdam UMC participeren. ACE biedt ondernemersprogramma's en –faciliteiten in de start- en scale-up fase van kennisintensieve ondernemingen.

Met je **decaan**, **institutsdirecteur** of **afdelingshoofd** maak je afspraken over deze nevenwerkzaamheden, het aantal uur dat je wekelijks aan de spin-off kunt besteden en over het gebruik van UvA faciliteiten (bijv. laboratoria ed.). De UvA spin-off betaalt voor dat gebruik een marktconforme vergoeding. Je kunt afspreken om de betaling daarvan de eerste jaren uit te stellen.

Het gebruik van een UvA octrooi door de spin-off

Als er een octrooi op de vinding waarmee je wilt ondernemen is aangevraagd, dan zal IXA het UvA octrooi doorgaans aan de spin-off licentiëren. De spin-off krijgt dan in ruil voor een marktconforme vergoeding toestemming om met de kennis de markt op te gaan. Als de spin-off al een tijdje succesvol blijkt te zijn, dan kan het octrooi met instandhouding van die afspraken worden overgedragen aan de spin-off. IXA kan met de spin-off afspraken maken over de terugbetaling van gemaakte octrooi- en licentiekosten.

Naast deze afspraken worden tussen de UvA spin-off en IXA-UvA nog andere afspraken gemaakt. Denk hierbij aan afspreken over toepassingsgebied voor gebruik van het octrooi, de mate van exclusiviteit, de landen waar de licentie voor geldt en of er deel-licenties mogen worden verleend. Tot slot behoudt de UvA altijd het recht om de geoctrooieerde kennis te gebruiken voor verdere onderzoeks- en onderwijsdoeleinden.

Ontwikkel je vaardigheden: workshops, trainingen en incubator-faciliteiten

Wil je je ondernemersvaardigheden ontwikkelen? Ben je nieuwsgierig naar ervaringen van collega's met ondernemen? Heb je hulp nodig bij het aanvragen van subsidie of financiering voor je spin-off? Zowel IXA als ACE organiseren geregeld workshops, *Inspire Sessies* en seminars voor onderzoekers die met hun onderzoeksresultaten en kennis de markt op willen. Deelname is gratis.

Onder de naam **Amsterdam Venture Studio's** biedt IXA op diverse locaties in de stad incubator-faciliteiten. Deze broedplaatsen bieden startende universitaire ondernemers faciliteiten om hun onderneming te laten groeien. Een overzicht van alle activiteiten, workshops en faciliteiten vind je op www.ixa.nl.

Twijfel je of ondernemen met kennis wel iets voor jou is?

Naast vragen over de praktische aspecten van het starten van een spin-off bedrijf vraag je je wellicht ook af hoe ondernemen zich kan verhouden tot je wetenschappelijke carrière. Hoe je het kunt combineren met je werk als onderzoeker, of het je niet te veel tijd gaat kosten en of het wel de moeite waard is. Maak een afspraak met een van onze experts en bespreek je vragen en twijfels. We helpen je graag bij het nadenken over het opzetten van een succesvolle onderneming.

IXA UvA is te bereiken via

ixa@uva.nl | 020 525 5417 | www.ixa.nl

IXA is the knowledge transfer office of:

Amsterdam UMC

Hogeschool van
Amsterdam

Universiteit van
Amsterdam

Vrije Universiteit
Amsterdam

Inlegvel behorende bij brochure 'Van onderzoeker naar ondernemer: hoe start je als UvA onderzoeker een spin-off?'

Voorbeelden

Gebruiksrechten voor een ondernemende medewerker

Universitair docent Willem heeft met collega's speciale software ontwikkeld die bedrijven goed kunnen gebruiken. Willem komt met de UvA overeen dat hij minder gaat werken voor de universiteit om drie dagen per week als zelfstandige aan de slag te gaan. Voor het gebruik van de software komen Willem en de UvA een marktconforme vergoeding overeen voor een niet-exclusieve gebruikslicentie: Willem is 100% eigenaar van zijn adviespraktijk en betaalt de universiteit jaarlijks een marktconforme vergoeding voor het gebruik van de software. Daarnaast zijn er goede afspraken gemaakt om te voorkomen dat Willems commerciële activiteiten zijn universitaire taken beïnvloeden.

Aandelenverdeling van een spin-off

Universitair hoofddocent Albert en postdoc Ronald hebben een nieuw soort kunstmest ontwikkeld. De UvA heeft dit met een octrooi beschermd. Albert wil de vondst graag in een spin-off verder ontwikkelen, maar wil ook onderzoeker blijven. De decaan stelt voor dat Albert twee jaar met behoud van salaris één dag per week in de spin-off aan de slag gaat. Als de onderneming succesvol is, bespreken Albert en zijn decaan na twee jaar of hij nog meer dagen binnen de spin-off gaat werken.

In overleg met IXA wordt afgesproken dat Albert voorsnog 4,9% van de aandelen verkrijgt. UvA Ventures Holding verkrijgt 49% van de aandelen. Het octrooi wordt aan de spin-off gelicentieerd.

Ronald wil na zijn postdocperiode ook bij de spin-off werken. Met hulp van IXA heeft hij een NWO Take-off subsidie kunnen aanvragen, waarmee de spin-off hem in dienst kan nemen. Ronald verkrijgt (op termijn) 20% van de aandelen. De rest van de aandelen komt in een optiepool voor toekomstige medewerkers. Het octrooi wordt daarnaast door IXA aan de spin-off uitgelicentieerd, tegen een royaltyperscentage van 5%. Afgesproken wordt dat zodra de spin-off winstgevend is, het octrooi door de spin-off tegen een marktconforme vergoeding kan worden overgenomen.

Ondernemen op basis van UvA faciliteiten

Na haar promotie aan de UvA wil Silvia opdrachten voor externen uitvoeren met de MRI-scanner van de faculteit. De directeur van het onderzoeksinstituut stemt hiermee in. De scanner wordt weinig gebruikt voor onderzoek en op deze manier kan de apparatuur efficiënter en wordt valorisatie ook gestimuleerd. In overleg met IXA en UvA Ventures Holding wordt een bedrijf opgericht waarvan de UvA 100% eigenaar is. Silvia treedt in dienst van deze spin-off. Ze ontvangt een marktconform salaris en een omzetafhankelijke bonus.

Onderzoeker wordt aandeelhouder

Hoogleraar Carolien is benaderd door een ervaren ondernemer die een biotechbedrijf wil starten met de technologie van haar onderzoeksgroep. De eerste gesprekken verlopen goed. De ondernemer zal het bedrijfsplan opstellen, het managementteam samenstellen, startkapitaal inbrengen en investeerders zoeken. UvA Ventures Holding neemt 35% van de aandelen. Carolien blijft fulltime voor de universiteit werken en kiest voor een aandelenbelang van 4,9% in de spin-off; de overige betrokken onderzoekers nemen geen aandelen, maar kiezen ervoor om te delen in de opbrengst van de kennisexploitatie.

Carolien wordt de eerste drie jaar Chief Scientific Officer van de spin-off. Ze houdt formeel haar fulltime aanstelling bij de universiteit en wordt voor één dag in de week gedetacheerd. Om (de schijn van) belangenverstremming te voorkomen vertegenwoordigt Carolien niet het bedrijf of de universiteit bij het maken van onderlinge afspraken.

Voor het exclusieve gebruik van het UvA octrooi komen IXA en de spin-off een vergoeding overeen. Bij nieuwe vindingen bij Caroliens' onderzoeksgroep zal IXA opnieuw kijken of licentiëren mogelijk is. De ondernemer kan het octrooi te zijner tijd tegen een marktconforme vergoeding overnemen mits zij voldoende investeringen heeft.

Veel gestelde vragen

Waarom stimuleert de UvA ondernemerschap?

Ondernemen is voor de universiteit geen doel op zich. Het is een manier om kennis en resultaten buiten het onderwijs in de maatschappij toe te passen, bijvoorbeeld door kennis en innovaties via een product of dienst op de markt te brengen. Daarnaast:

- zijn spin-offs een alternatief beroepsperspectief voor PhD's en onderzoekers;
- dragen spin-offs bij aan de werkgelegenheid;
- verwachten overheden van universiteiten dat zij de toepassing van kennis stimuleren;
- draagt kennisintensief ondernemen bij aan een positief beeld van wetenschap en de universiteit.

Hoe voorkomt de UvA belangenverstremming?

Onderzoekers moeten te allen tijden kritisch en onafhankelijk kunnen optreden. Daarom worden er tussen de onderzoeker en IXA, samen met de faculteit, tijdig afspraken gemaakt om belangenverstremming te voorkomen. De UvA volgt hierin de landelijke richtlijnen voor nevenwerkzaamheden zoals geformuleerd in de CAO-NU.

Kun je als oud-medewerker betrokken zijn bij een UvA spin-off?

Het is mogelijk om als UvA-alumnus met UvA IE (Intellectueel Eigendom) een bedrijf op te richten.

Wat doet de UvA met de inkomsten uit spin-offs?

UvA Ventures Holding ontvangt door de verkoop van aandelen of octrooien geld. Deze inkomsten worden na aftrek van bepaalde kosten verdeeld, zie kader op pagina 3 en de *Regeling Kennisexploitatie 2018* van je instelling.